

Hans SELYE – naznačil cestu od snov k objavom

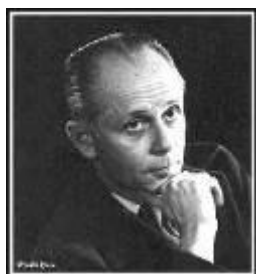
Veda ako odhaľovanie pravdy o prírode

Je ťažké objaviť nové fakty, ak sa na ne iba dívame, ale ich nehľadáme. Vedel, že je úžasné, keď v ľudskej mysli prechádza krása záhady do poznanej zákonitosti. Spoznal, že pre vedecké poznávanie je potrebné mať nadšenie a vytrvalosť, vnímať aj intuíciu a pestovať nezávislosť myslenia, uplatňovať logiku, abstrakciu, pamäť i sústredenosť, poznať etiku výskumu a udržiavať kontakt s prírodou i ľuďmi.

Jednotliví bádatelia pestujú často spoločné motívy pre výskumnú prácu: skutočnú lásku k pravde, obdiv pre krásu zákonitostí, jednoduchú zvedavosť, túžbu byť užitočným, ale aj pocit úspechu. *Pre vedca je i tá najošklivejšia pravda krásnejšia ako najlepšia pretváarka.*

Lekár a biofyzik

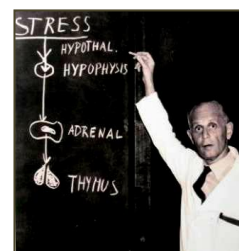

Vo svojich spomienkach na zážitky a príhody z mladosti uviedol: *Nikdy som nemal vlastnú národnosť... možno som ich mal veľmi mnoho.* Jeho otec bol Maďar, matka Rakúšanka. Narodil sa vo Viedni. Študoval na benediktínskom gymnáziu v Komárne, kde aj zmaturoval (1923). Od nasledujúceho roku študoval medicínu v Prahe, ale neskôr aj v Paríži a v Ríme. Lekárske štúdium ukončil úspešne v Prahe (1929). V roku 1931 odišiel do Ameriky, pôsobil na univerzite v Montreale. Tam viedol Ústav experimentálnej medicíny a chirurgie. **Hans Selye (26.1.1907 – 16.10.1982)**, lekár a biofyzik, autor

teórie stresu, odhalil negatívne vplyvy modernej technologickej spoločnosti na zdravie človeka.

Zistil, že niektoré choroby sú následkom zlyhania vnútrosekrečného adaptačného mechanizmu

organizmu. Do medicíny zaviedol pojmy: *všeobecný adaptačný syndróm, adaptačná energia* (miera odolnosti organizmu), *choroba z adaptácie, lokálny stres*. Rozpracoval niektoré metódy experimentálnej kardiológie. Spracoval aj filozofické a sociologické štúdie. Vedecké objavy chápal ako fascinujúce dobrodružstvo pri odhaľovaní harmónie zákonitostí. *Podľa môjho jednostranného úsudku sa žiadna krása vytvorená ľudskou rukou alebo silou ľudskej vôle nemôže vyrovnáť nádhre výtvorov prírody.*

Hans Selye s obdivom vnímal grandióznosť zákonov prírody. Aj literárne pôsobivo dokázal vyjadriť obraz človeka, ktorý žije vo vede, z vedy a pre vedu. Nezabudol ani na prirodzenú ľudskú schopnosť skutočne sa z niečoho (ruža, pieseň, krajina) tešiť, vnímať aj radosť jednoduchého života ako odmenu samú o sebe. Za najdôležitejší považoval pocit uspokojenia vyplývajúci zo súzvuku so všeobecne platnými zákonmi prírody. Oceňoval aj ľudskú statočnosť a šľachetnosť.

Z odkazu

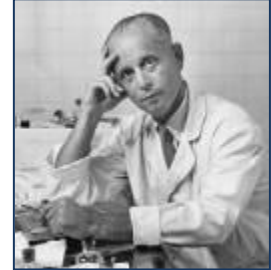

Zamyslime sa nad niektorými postrehmi, ktorých autorom je H. Selye:

- *K najvyšším a najmohutnejším zážitkom človeka patrí schopnosť uvažovať a aspoň čiastočne chápať harmonickú eleganciu prírody.*
- *Človek ovláda prírodu omnoho viac ako ju chápe. Vedomý intelekt dokáže súčasne študovať iba jeden problém, ale skutky človeka sa riadia všetkými skúsenosťami, nápadmi a myšlienkami, ktoré sú uložené v podvedomí.*
- *Čím viac človek vybočuje z rámca bežného myslenia, tým ťažšie je prístupný cieľ a tým menej pochopenia i podpory možno očakávať od iných.*
- *Vo veľkom bludisku prírody všetko navzájom súvisí a k tomu istému bodu možno dôjsť rôznymi cestami.*
- *I vedci majú veľa chýb a nedostatkov, ich život nie je samá dokonalosť.*

- *Všetci sme a musíme byť rôzni.*
- *Génius buduje mosty medzi inštinktom a intelektom, medzi citom a logikou.*
- *Objektívnosť je prvým predpokladom správnej kritiky.*
- *Na bezvýznamné myšlienky nikto neútočí.*
- *Žiadny vedec, hodný tohto mena, nepovažuje za mieru svojho úspechu počet ľudí, ktorí mu tleskajú.*
- *Čím hlbšie sa človek ponára do hlbín neznáma, tým menej je tých, ktorí ho sprevádzajú. Na konci cesty, keď človek dôjde skutočne tam, kde ešte nikto nebol, zostane sám.*
- *V kontakte s nekonečnou jemnosťou môžeme získať zvláštnu vyrovnanosť a duševný klud.*
- ***Tvorivé myslenie je najviac povznášajúca činnosť ľudského mozgu a prináša najviac uspokojenia.***

Kľúčom k šťastiu a úspechu na každej životnej dráhe je úprimný, vyrovnaný a chápaný postoj k sebe samému i voči ostatným.
HANS SELYE

„Ani dôležitosť tvojej témy, ani výkon tvojich prístrojov, ani rozsah tvojich vedomostí, a ani presnosť tvojich plánov nemôžu nahradiť originalitu tvojich nápadov a presnosť tvojho pozorovania.“
Hans Selye

Hans Selye uznal vedecké poznanie za nevyhnutnú cestu pre pokrok ľudstva. Človek, ktorý pracuje v základnom výskume, musí vedieť snívať a svojim snom veriť... Tajomstvo je v tom, že vec treba pochopiť a doceniť. Zodpovedná veda i rozvážna kultúra môžu tvoriť viac svetla.
(Dušan Jedinák)

